

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

М. Д. Гіда, студент гр. МгМТ-1-19

*Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності українськими підприємствами є одним з пріоритетних напрямів політики держави у сфері економіки, що створює основи для розвитку сприятливого інвестиційного клімату в Україні, забезпечує підвищення якості та конкурентоспроможності товарів та їх просування на зовнішні ринки. Проте на сьогоднішній день підприємства стикаються з низкою проблем у цій сфері діяльності: відсутність необхідного досвіду роботи на зовнішньому ринку та суперечливе українське законодавство щодо зовнішньоекономічної діяльності.

Одним з шляхів ефективного здійснення експортно-імпортних операцій є забезпечення незалежного об'єктивного контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств та професійного підтвердження достовірності звітності, яка надається користувачам і зацікавленим сторонам, що забезпечується здійсненням аудиторської перевірки, під час якої першочергово мають бути розроблені чіткі вимоги до проведення та якості аудиторських послуг.

Основним завданням аудиту зовнішньоекономічної діяльності є виявлення на основі наданих підприємством фінансових і податкових звітів даних аналітичного обліку, первинних документів, відповідності чинному законодавству та нормативам щодо зовнішньоекономічної діяльності, обґрунтованості проведення таких операцій, правильності визначення фінансових результатів.

Порядок проведення аудиторської перевірки зовнішньоекономічної діяльності підприємства та її завдання обумовлені особливим законодавчим регулюванням, як умов здійснення цього виду фінансово-господарської діяльності, так і визначення порядку оподаткування окремих об'єктів.

Аудиторську перевірку зовнішньоекономічної діяльності підприємства доцільно розділити на два етапи:

1) аудит доцільності, законності і обґрунтованості здійснення підприємством зовнішньоекономічної діяльності; аудит її організації та умов виконання;

2) аудит відображення у бухгалтерському обліку, податковій та фінансовій звітності операцій зовнішньоекономічної діяльності.

До проблемних питань аудиту у сфері зовнішньоекономічної діяльності

можна віднести:

- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- відсутність нормативної бази;
- відсутність методичних рекомендацій щодо проведення аудиту зовнішньоекономічної діяльності, тощо.

Варто наголосити й на тому, що сьогодні існує проблема шахрайства у сфері зовнішньоекономічних операцій із пов'язаними особами, що призводить до значних втрат та економічної небезпеки як для України, так і для окремих суб'єктів ЗЕД. У зв'язку з цим виникають ряд реальних нерозв'язаних практичних завдань, а саме: методика визначення пов'язаних осіб та перевірка обґрунтованості операцій з ними, ідентифікація та аудит контрольованих зовнішньоекономічних операцій, методика аудиту операцій у низько податкових юрисдикціях відповідно до вимог міжнародних стандартів та з урахуванням умов невизначеності.

Саме сфера операцій із пов'язаними сторонами має високі ризики шахрайства, викривлення у фінансовій звітності та розмивання бази оподаткування, що обумовлює перше пріоритетне завдання аудиту ЗЕД.

Другим напрямом аудиту ЗЕД є здійснення процесів контролю за трансфертним ціноутворенням, необхідність якого спричинена поширенням застосування механізму трансфертних цін при здійсненні експортно-імпорتنих операцій, вимагає отримання контролюючими органами повної, доцільної, правдивої інформації про подробиці таких операцій, що є запорукою ефективної роботи із запобігання ухилення від сплати податків суб'єктами ЗЕД.

Існують різноманітні підходи до визначення та обґрунтування трансфертних цін на контрольовані зовнішньоекономічні операції для суб'єктів

ЗЕД. Аналіз досліджень показує, що знайшли вирішення проблеми методів трансфертного ціноутворення, яких вже сформувався декілька, але залишається проблема обґрунтованості вибору того чи іншого методу.

Невирішеним питанням також залишається формалізація та стандартизація процесів трансфертного ціноутворення, що має значно полегшити як здійснення зовнішньоекономічних операцій, так і їх аудит. Також, на нашу думку, існує необхідність створення стандартизованої звітності для суб'єктів ЗЕД за результатами контрольованих зовнішньоекономічних операцій для зустрічних перевірок між суб'єктами, що має сприяти ефективному обміну інформацією з іншими країнами.

Для вирішення вищезазначених проблем наведемо деякі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні:

- 1) «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;
- 2) розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;
- 3) розробка внутрішньої методики аудиту, робочої документації;
- 4) розробка типової методики аудиторської перевірки у галузі

зовнішньоекономічної діяльності.

Для ефективності контролю експортно-імпортних операцій, на нашу думку, на підприємствах необхідно створювати відділи внутрішнього аудиту, що дозволить керівництву здійснювати контроль за підрозділами, виявити найбільш перспективні напрямки розвитку. За таких умов удосконалення системи аудиту зовнішньоекономічної діяльності матиме позитивний вплив не тільки на розвиток аудиторської діяльності, але і на державу в цілому, адже дозволить збільшити ефективність контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності та підвищення якості експортно-імпортних операцій.